

ISSUE

Congres
'De overgang'
Vrijdag 13
december

KIJK OOK OP WWW.NPI.NL

INHOUD 2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

14

- Scholingsaanbod voor handtherapeuten
- Het NPI, uw persoonlijke professionaliseringspartner
- Fysiotherapie voor patiënten op de intensive care
- Leerlijn Longen: drie routes
- De effecten van fysieke activiteit op vermoeidheid, fitheid en kwaliteit van leven
- Het NPI gaat internationaal
- Kennis-in-beweging: hoe zat het ook alweer?
- Experimentele sensorimotorische incongruentie
- Congres 'De Overgang'
- Dutch International Stroke Neurorehabilitation Course
- The complexity of groin injury
- 2e internationale conferentie over fysiotherapie en oncologie

UITGEBREID NPi-SCHOLINGSAANBOD VOOR HANDTHERAPEUTEN

Het NPi heeft naast de cursus 'Handtherapie' (3 dagen) en de opleiding 'Handtherapie' (12 dagen) inmiddels een uitgebreid aanvullend scholingsaanbod ontwikkeld. Dit aanbod bestaat uit een leerlijn van zes masterclasses gericht op fysio- en ergotherapeuten die een NPi- of een andere opleiding 'Handtherapie' volgen of afgerond hebben. Daarnaast is er een leerlijn met twee cursussen en vier skills labs ontwikkeld om specifieke onderzoeks- en behandelvaardigheden te ontwikkelen. Deze skills labs kunnen ook gevolgd worden door collega's die de NPi-cursus 'Handtherapie' of vergelijkbare scholing gevolgd hebben. Hieronder een overzicht van de twee leerlijnen.

Leerlijn opleiding en masterclasses

Opleiding 'Handtherapie'
12 dagen, 4 stages, 4 toetsen
en casereport, start 27 maart 2020

6 MASTERCLASSES HANDTHERAPIE

Brain and hand
21 september 2019

CMC 1-artrose
26 oktober 2019

Early active nabehandeling
van flexorpeesletsels
23 november 2019

De kinderhand
7 december 2019

Extensorpeesletsels: PIP zone 3-4
planning: voorjaar 2020

Polsklachten
planning: voorjaar 2020

Leerlijn cursussen en Skills Labs

Cursus 'Handtherapie'
3 dagen in voorjaar 2020

Cursus 'Elleboogklachten:
a state of the art'
8 en 22 november 2019

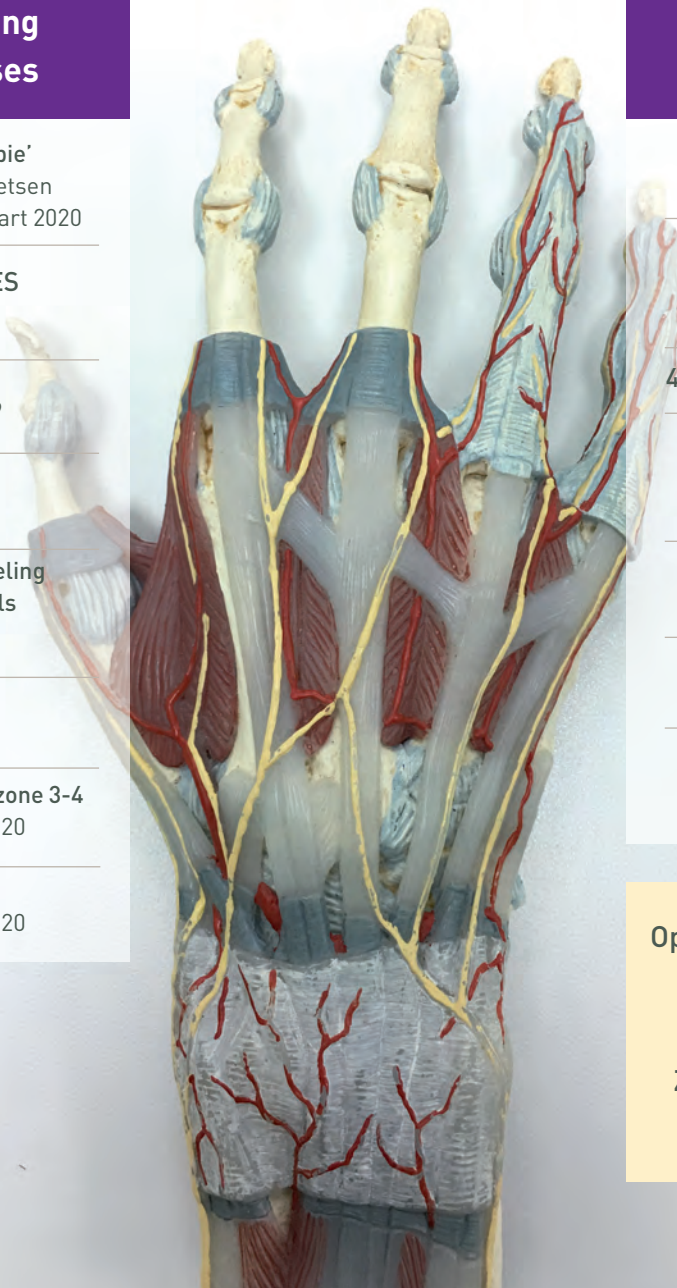
4 SKILLS LABS HANDTHERAPIE

Mobiliserende en
corrigerende spalken
3 september 2019

Polsklachten
23 september 2019

Artrose van de hand
2 november 2019

Spalktherapie bij de kinderhand
16 december 2019

Op vrijdag 27 maart 2020 start
de tiende NPi-opleiding
'Handtherapie'.
Zie de NPi-cursuskalender
op www.npi.nl

HET NPi, UW PERSOONLIJKE PROFESSIONALISERINGSPARTNER

Als therapeut komt er veel op u af; ontwikkelingen gaan immers steeds sneller. Dat geldt voor uw vakinhoud, wetenschappelijke kennis en de organisatie van de zorg, maar ook voor zaken als informatie- en zorgtechnologie. Denk daarbij aan ontwikkelingen als kunstmatige intelligentie, robotica, e-health, mixed reality, 'internet of things' en spraaksturing. Kortom, u staat voor een lastige opgave. U moet niet alleen iedere dag kwalitatief goede zorg bieden, maar ook de ontwikkelingen volgen en de juiste strategische keuzes maken. Op welke ontwikkelingen speelt u in? Hoe kunt u voor de toekomst onderscheidend blijven in uw aanbod? En hoe brengt u dit in de praktijk?

Bij elk van deze en andere vraagstukken kunt u vertrouwen op het NPi als uw Persoonlijke ProfessionaliseringsPartner. Het is onze missie om u zo goed mogelijk te ondersteunen bij het levenslang leren en dat doen wij op deze vijf belangrijke onderdelen:

1. U houdt het **relevante nieuws** in de landelijke media eenvoudig bij via de **NPi-nieuws app** en het **NPi wekelijks nieuws**;

hiervoor neemt u een gratis abonnement via mijnNPi;

2. **Wetenschappelijke ontwikkelingen** houdt u bij via de **NPi-service**. U krijgt Nederlandstalige samenvattingen van wetenschappelijke artikelen, met een vertaalslag naar de praktijk door thema-experts (240 referaten per jaar, verdeeld over tien thema's). Voor KNGF-leden met lidmaatschap 'compleet' is deze dienst zonder extra kosten beschikbaar. Ook bieden we u webcasts (>10 per jaar) en literatuurlijsten met een overzicht van recente publicaties, zodat u snel ziet of er relevante publicaties zijn verschenen.

3. Voor **levenslang leren** bieden we ruim **300 cursussen** aan, onderverdeeld in tien thema-leerlijnen. We werken hierbij nauw samen met ruim 500 gerenommeerde thema-experts, cursusleiders en docenten.

4. Vanuit het NPi besteden we extra aandacht aan het **duurzaam toepassen van kennis in uw beroepspraktijk**. Dat doen we zowel in cursusactiviteiten als in de NPi-service, bijvoorbeeld door de vertaalslagen naar de praktijk. Om de transfer naar de praktijk te versterken hebben we nieuwe diensten ontwikkeld, zoals:

- een IOF-jaarprogramma, dat we met het KNGF ontwikkelden, om samen met uw collega's te werken aan implementatie in de zorgpraktijk (12 scholingspunten).
- onze digitale kennisbank 'Kennis-in-beweging' (kennisinbeweging.info), die u snel en eenvoudig raadpleegt, ook tijdens de behandeling van patiënten. Als u denkt: 'Hoe zit het ook alweer?' vindt u

hier het antwoord. Bijvoorbeeld: het protocol van een 6-minuten wandeltest.

- Samen met het Keurmerk Fysiotherapie ontwikkelden we de cursus 'Expert worden in interpreteren van data; een praktische cursus voor Keurmerk fysiotherapeuten'.

5. **Innovatief aanbod voor uw beroepspraktijk** ontwikkelen we ook vanuit het NPi. Samen met de NVFL, het lectoraat Functioneel herstel bij kanker van de Hogeschool van Amsterdam/AVL, het lectoraat GLSO van de Haagse Hogeschool, Tom Zee en het Expertisecentrum voor lymfovasculaire geneeskunde Ny Smellinghe ontwikkelden we een **e-health applicatie voor oefeningen voor patiënten met lymfoedeem**. Samen met het lectoraat GLSO van de Haagse Hogeschool en het WoWijs leefstijlcentrum ontwikkelden we een **gecombineerde leefstijlinterventie voor kinderen met overgewicht** (met erkenning door het Centrum Gezond Leven, RIVM).

In deze Issue informeren we u weer over diverse recente ontwikkelingen en de diensten van het NPi. Al meer dan 21.000 therapeuten maken gebruik van het NPi als hun Persoonlijke ProfessionaliseringsPartner om hun kennis in beweging te houden. Wilt u meer weten over ons aanbod of heeft u een specifieke vraag, kijk dan op npi.nl of neem contact met ons op: info@npi.nl of 033 421 61 00.

Tinus Jongert,
Directeur NPi,
tinus.jongert@npi.nl

Issue is het relatiemagazine van het Nederlands Paramedisch Instituut (NPi). Met het NPi Scholingsprogramma (mei en november) vormt Issue (februari en september) een alternerende kwartaaluitgave. Oplage: 25.000 exemplaren. Beide uitgaven zijn ook te vinden op de website van het NPi: www.npi.nl

Issue is beschikbaar als papieren uitgave en als online editie. Op MijnNPi.nl kunt u uw voorkeur aanpassen bij MijnAbonnementen.

Redactie
Harm Askes
Tinus Jongert

Eindredactie
Gabriëlle Kuijer

Vormgeving
Idem Dito, Kampen

Contact
Postbus 1161
3800 BD Amersfoort
T 033 421 61 00
I www.npi.nl
E info@npi.nl
twitter.com/paramedisch
vimeo.com/npi
facebook.com/paramedisch
instagram.com/paramedisch
linkedin.com/company/nederlands-paramedisch-instituut

FYSIOTHERAPIE VOOR PATIËNTEN OP DE INTENSIVE CARE

DR. JUULTJE SOMMERS

Fysiotherapeut Amsterdam UMC,
locatie AMC
Cursusleider/docent NPi

Samen met de verbetering van de medische behandeling stijgt het overlevingspercentage van patiënten die worden opgenomen op een intensive care-afdeling (IC). Hierdoor neemt het aantal patiënten met lichamelijke en psychische beperkingen op de lange termijn toe.

Patiënten op de IC ontwikkelen spierzwakte en een verminderde inspanningstolerantie. Vroegtijdige revalidatie voor IC-patiënten wordt aanbevolen om fysieke achteruitgang te voorkomen. Idealiter zou de trainingsbelasting door fysiotherapie, aangeboden op de IC, voldoende moeten zijn om het fysieke functioneren te verbeteren. Tegelijkertijd moeten de oefensessies veilig zijn en moet fysiologische overbelasting worden vermeden. Kennis over veilige en effectieve fysiotherapie bij IC-patiënten ontbreekt echter. Het doel van dit proefschrift was om een klinische richtlijn te ontwikkelen voor veilige en effectieve fysiotherapie op de IC en om hiaten in kennis over fysiologische reacties op inspanning en het meten van spieractiviteit bij IC-patiënten op te vullen.

Op basis van de studies in dit proefschrift zijn evidence-based aanbevelingen ontwikkeld voor fysiotherapie voor IC-patiënten. Deze aanbevelingen omvatten ten eerste veiligheidscriteria voor het starten en begeleiden van fysiotherapeutische behandelingen. Daarnaast is er nu een set van uitvoerbare en betrouwbare meetinstrumenten om fysieke

beperkingen in kaart te brengen en om de doelstelling en interventies van fysiotherapie voor IC-patiënten te kunnen bepalen.

De meting van de fysiologische reacties bij (oplopende) inspanning laat een fysiologische respons zien; IC-patiënten blijken trainbaar te zijn, maar de inspanningsrespons komt niet overeen met die van gezonde personen. Tevens blijkt uit het onderzoek dat tijdens bedfietsen spieractiviteit gemeten kan worden met oppervlakte elektromyografie. Tot slot is een nieuwe methode voor vroegtijdige revalidatie onderzocht: looptraining op een loopband, mét gewichtsondersteuning. Deze methode blijkt uitvoerbaar, veilig en potentieel effectief te zijn.

Met dit proefschrift is de basis gelegd voor een veilige, onderbouwde en effectieve fysiotherapiebehandeling op de IC. Met de ontwikkelde set meetinstrumenten kan het fysiek functioneren vanaf de IC tot aan het ontslag uit het ziekenhuis, gemonitord worden. Door analyses van grote hoeveelheden data zou dit kunnen leiden tot een risicostratificatie en

inzicht in de effectiviteit van fysiotherapie bij deze patiëntenpopulatie. Met de kennis omtrent de respons op inspanning is het mogelijk om vervolgonderzoeken uit te zetten om normaalwaarden voor deze populatie te ontwikkelen. Hiermee kunnen trainingsprogramma's op maat opgesteld worden.

De implementatie van dit proefschrift is al in volle gang. De richtlijn voor fysiotherapie op de IC dient als basis voor de NPi-cursus 'Fysiotherapie op de Intensive Care-afdeling'. Tevens wordt de kennis, verkregen uit dit proefschrift, geïntegreerd in de NPi-cursus 'Inspanningsfysiologie en trainingsleer bij de ziekenhuispatiënt'.

Op woensdag 5 juni 2019 verdedigde Juultje Sommers haar proefschrift succesvol aan de Universiteit van Amsterdam.

Haar proefschrift is online beschikbaar: <https://webcolleges.uva.nl/Mediasite/Play/d4c5cb2a7ff24de396336783fa6da2431d>

LEERLIJN LONGEN DRIE ROUTES

EERSTE LIJN, REVALIDATIE EN ZIEKENHUIS

PROF. THIERRY TROOSTERS, PT, PHD

President Elect European Respiratory Society (ERS)
Dpt Rehabilitation Sciences,
Laboratory of Pneumology
University Hospitals Leuven
Cursusleider/docent/
thema-expert NPi

PROF. DR. D. LANGER, PT, PHD

Assembly Secretary Allied Health Professionals European Respiratory Society (ERS)
Laboratory of Pneumology
University Hospitals Leuven
Cursusleider/docent NPi

FRANS LANTING

Coördinator deskundigheidsbeoordering NPi

Ongeveer 35 jaar geleden organiseerde de NPi-voorloper Stichting Wetenschap en Scholing Fysiotherapie (SWSF) de eerste scholingsactiviteit binnen het thema Longen; het betrof de cursus 'Fysiotherapie bij CARA' onder leiding van prof. dr. Rik Gosselink. Inmiddels is het NPi-cursusaanbod binnen dit thema uitgebreid tot een Leerlijn 'Longen' en aanvullende cursussen en diensten. Ook door de beschikbaar gekomen evidence kan het NPi post-HBO verdiepingscursussen en masterclasses aanbieden, naast de beschikbare diensten vanuit het Longen-thema binnen de NPi-service. Onder impuls van ontwikkelingen in het werkveld, nieuwe onderwijsmethoden en het onlangs gepubliceerde Europese (ERS) curriculum voor de respiratoire fysiotherapeut (HERMES) (Breathe, jun 2019, Vol. 15, nr. 2 <https://breathe.ersjournals.com/content/15/2/110>), herziet het NPi de komende tijd de Leerlijn Longen.

Inspelend op de noden van de fysiotherapeut anno 2020 en in lijn met het HERMES curriculum en de nieuwe KNGF-richtlijn

COPD, wordt de Leerlijn Longen modulair en complementair van opzet. De grootste wijziging zit aan het begin van de leerlijn: de cursus 'COPD en astma' zetten we om naar de basismodule/cursus 'Fysiotherapie bij longaandoeningen'. Dit is een blended-learning cursus, een combinatie van online- en contactonderwijs, waarin naast de generieke fysiologie-gerelateerde topics zoals gasuitwisseling, longfunctie en adembio-mechanica ook de pathofysiologie, diagnostiek en behandeling van de meest voorkomende longaandoeningen aan bod komen (dus breder dan COPD en Astma). Waar het online-deel van de cursus zich richt op pathologie en longfysiologie zal het contactonderwijs zich meer richten op een longpatiënt, met veel aandacht voor het klinisch redeneerproces in onderzoek, voor de medische en de fysiotherapeutische behandeling.

Na deze basiscursus kiest iedere cursist een route, afhankelijk van de interesse en werksetting, waarna de verschillende modules elkaar logisch opvolgen. Er komt een route voor fysiotherapeuten die vooral in de eerste lijn werken, een revalidatieroute en een route voor de ziekenhuisfysiotherapeut. Binnen deze nieuwe opzet wordt een aantal van de huidige cursussen en masterclasses één op één

overgenomen en gepositioneerd in de leerlijn. Bij de diverse langgerelateerde cursussen zal de nieuwe leerlijn ook visueel worden weergegeven. Door de verbeterde positionering zal een aantal cursussen kleine aanpassingen ondergaan, zoals 'Beweegprogramma's (deel 2): module COPD'. Deze cursus kan in omvang van twee dagen naar een dag, omdat de basiscursus 'Fysiotherapie bij longaandoeningen' als verplichte voorkennis gaat dienen. De nieuwe route-indeling maakt de doorontwikkeling makkelijker, want er kunnen, mede in het kader van 'life-long learning', eenvoudig nieuwe modules worden toegevoegd aan de leerlijn.

Naast de gebruikelijke accreditatie bij het KNGF en het Keurmerk Fysiotherapie biedt de nieuwe opzet de cursist de mogelijkheid om kennis, vaardigheden en attitudes van het ERS-curriculum te toetsen. Zo kan iedere cursist zich in zijn eigen tempo een groot aantal competenties voor de respiratoire fysiotherapeut eigen maken. De basiscursus 'Fysiotherapie bij longaandoeningen' zal in de eerste helft van 2020 op de NPi-cursuskalender verschijnen. Cursisten die nu op de wachtlijst staan voor de cursus 'COPD en astma' nodigen we als eerste uit.

BETER METEN EN BEGRIJPEN VAN DE EFFECTEN VAN FYSIEKE ACTIVITEIT OP VERMOEIDHEID, FITHEID EN KWALITEIT VAN LEVEN

DR. MAÏKE G. SWEEGERS

Bewegingswetenschapper,
Amsterdam UMC, afdeling
Epidemiologie & Biostatistiek

Op 6 mei 2019 promoveerde bewegingswetenschapper Maïke Sweegers aan het Amsterdam UMC. De titel van haar proefschrift luidt: 'Measuring and understanding the effects of physical activity on physical fitness, fatigue and quality of life in patients with cancer'.

De kansen om kanker te overleven zijn aanzienlijk toegenomen door vroege diagnose en verbeterde behandeling. Maar helaas ervaren veel patiënten vermoeidheid en een afname van de fysieke fitheid en kwaliteit van leven. Fysieke trainingsprogramma's zijn veelbelovend om vermoeidheidsklachten te verminderen en om de fysieke fitheid en kwaliteit van leven te verbeteren. Om trainingsprogramma's te optimaliseren, moeten we weten welk programma het meest effectief is, en voor wie en wanneer dit geldt.

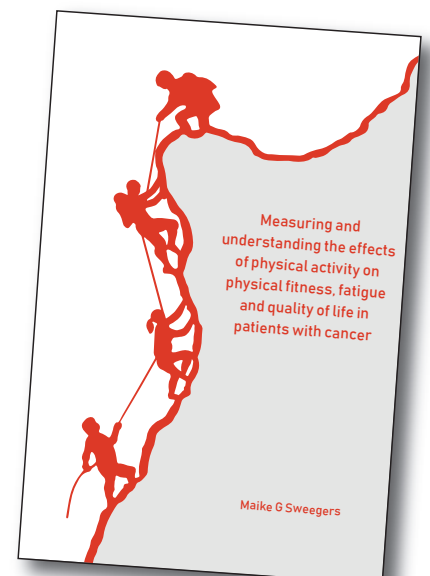
Om deze vraagstelling te onderzoeken zijn de resultaten van verschillende gerandomiseerde interventiestudies samengevoegd. Fysieke trainingsprogramma's tijdens en na de behandeling van kanker leiden tot een betere kwaliteit van leven, fysiek functioneren, grotere spierkracht en uithoudingsvermogen, en tot minder vermoeidheid. Gesuperviseerde trainingsprogramma's zorgen voor grotere effecten dan niet-gesuperviseerde programma's. Daarnaast zijn de effecten op spierkracht groter bij programma's met krachttraining en de effecten op maximaal aerobisch uithoudingsvermogen zijn groter bij programma's met duurtraining en bij jongere patiënten. Het trainingsprogramma moet daarom individueel maatwerk zijn.

Wanneer we beter begrijpen hoe patiënten ervaren dat een trainingsprogramma de kwaliteit van leven verbetert, kunnen we de trainingsprogramma's optimaliseren. Volgens patiënten dragen de sociale omgeving, persoonlijke zorg, supervisie door een fysiotherapeut, beter omgaan met de ziekte, fysieke fitheid en gezondheid, en een beter zelfbeeld bij aan een verbetering van de kwaliteit van leven. Deze bevindingen kunnen helpen om patiënten en zorgverleners bewust te maken van het belang van een trainingsprogramma en ze laten zien dat het trainen niet alleen effect heeft op de fysieke fitheid, maar ook op sociale en mentale factoren.

Naast het volgen van een trainingsprogramma is het ook belangrijk om regelmatig fysiek actief te zijn. Na afloop van de behandeling van kanker zitten patiënten veel en ze zijn weinig fysiek actief. Oudere patiënten, rokers en patiënten met obesitas zijn minder fysiek actief in een matig-tot-hoge intensiteit en brengen meer tijd zittend door. Mannen zijn meer fysiek actief met een matig-tot-hoge intensiteit, maar zij zitten ook meer dan vrouwen. Patiënten met minder vermoeidheid zijn meer fysiek actief in een

matig-tot-hoge intensiteit. Het maximaal aerobisch uithoudingsvermogen van patiënten na de behandeling met chemotherapie is vaak lager dan het uithoudingsvermogen van de gezonde populatie. De intensiteit van bepaalde activiteiten is daardoor relatief hoger dan in de gezonde populatie. Het is belangrijk om trainingsprogramma's aan te passen aan het individuele uithoudingsvermogen van de patiënt, omdat activiteiten mogelijk zwaarder worden ervaren door een lager maximaal aerobisch uithoudingsvermogen na de behandeling van kanker.

HET NPi GAAT INTERNATIONAAL

FRANS DE MEIJER
Manager Faciliteiten en
Informatievoorziening NPi

Het NPi is onlangs een nauwe samenwerking aangegaan met Anatomy & Physiotherapy (A&P), een online platform dat fysiotherapeutische wetenschappelijke samenvattingen publiceert in zeven talen: Engels, Duits, Frans, Italiaans, Spaans, Portugees en (binnenkort) Japans.

De missie van het NPi is om therapeuten te ondersteunen bij het verder professionaliseren, met deskundigheidsbevordering en wetenschappelijke informatievoorziening. Vanwege het grote succes van de NPi-service in Nederland zijn wij op zoek gegaan naar mogelijkheden om snel op te schalen naar een internationale versie.

Wij hebben in de samenwerking met A&P deze mogelijkheid gevonden. Daarnaast is het NPi bezig om op het gebied van scholing de grenzen te verleggen.

Net als A&P moedigen wij het intensieve gebruik van wetenschappelijke literatuur aan. De samenwerking heeft dan ook als missie: toepasbare wetenschappelijke informatie laagdrempelig ontsluiten om de internationale fysiotherapeut te ondersteunen bij lifelong learning.

Visie

De visie van het internationale A&P platform is het (in zeven talen) leveren van op kwaliteit, relevantie en toepasbaarheid geselecteerde, relevante abstracts en referaten van actueel (evidence based) wetenschappelijk onderzoek die een bijdrage leveren aan de kwaliteit van het praktisch professioneel handelen (state of the art).

Daarbij staat het gebruiksgemak voor de internationale eindgebruiker centraal.

Premium content

Het NPi gaat op het A&P-platform referaten beschikbaar stellen aan de fysio- en oefentherapeuten buiten het Nederlands-talige gebied. Deze komen als 'premium content' in genoemde zeven talen beschikbaar op het A&P-platform. Het NPi/A&P legt daarnaast ook contacten met internationale beroepsverenigingen om de dienst onder een zo groot mogelijke groep fysiotherapeuten onder de aandacht te brengen.

Op het moment van schrijven wordt de nieuwe A&P-website uitgebreid getest door een groep (internationale) collega's van u. De nieuwe website kunt u in het najaar van 2019 bezoeken; attendeer vooral uw buitenlandse collega's hierop! Zegt het voort! / Spread the word! / 言葉を広める!

KENNIS-IN-BEWEGING: HOE ZAT HET OOK ALWEER?

FRANS DE MEIJER
Manager Faciliteiten en
Informatievoorziening NPi

In uw dagelijkse praktijk bent u ongetwijfeld weleens op zoek geweest naar informatie die u ergens in uw achterhoofd heeft, maar graag nog eens na zou willen lezen of bekijken. De webapplicatie 'Kennis-in-beweging' (KiB) is een soort wiki met korte artikelen en geeft wellicht een antwoord op uw praktische, zorginhoudelijke vraag. Daarnaast kunt u zèlf vragen en antwoorden plaatsen, zodat collega's ook van uw expertise gebruik kunnen maken.

Het idee van deze applicatie kwam onder meer voort uit ideeën die werden geopperd in onze informatiebehoeftepeiling. Door de grote diversiteit aan patiënten, de grote hoeveelheid richtlijnen, de snelle wetenschappelijke ontwikkelingen en de

vele meetinstrumenten bleek er behoefte te zijn om snel even iets na te kunnen zoeken: een stroomschema van een richtlijn, een protocol of een meetinstrument of de betekenis van specifieke afkortingen of normaalwaarden van specifieke testen.

Toegang

De applicatie is te vinden via kennisinbeweging.info en is toegankelijk voor iedereen met NPi-bonuspakket A of B (daaronder vallen alle KNGF-leden met een Compleet lidmaatschap). Door in te loggen met uw MijnNPi-gegevens kunt u alle KiB-artikelen lezen en zelf vragen en antwoorden toevoegen.

Thema's

U kunt zoeken naar vragen en antwoorden in alle NPi-thema's, maar de resultaten ook beperken tot bijvoorbeeld alleen het thema 'Ouderen' of 'Neurologie'. Daarnaast is een aantal categorieën gedefinieerd (zoals 'anatomie' of 'richt-

lijnen') en kunt u specifiek zoeken op de vragen voor de beroepsgroepen 'fysiotherapie' en 'oefentherapie'.

Vragen toevoegen

Onze vakreferenten en thema-experts vullen de applicatie doorlopend aan met kennisartikelen. Zoals vermeld kunt u ook zèlf vragen en antwoorden toevoegen vanuit uw eigen kennis en expertise. Deze worden door de NPi-vakreferenten geredigeerd en eventueel aangevuld met trefwoorden, waarna uw bijdrage zichtbaar wordt gemaakt voor uw collega's.

KiB is naar aanleiding van uw vraag opgezet met uw hulp, met medewerking vanuit het KNGF en de VvOCM. Wij zijn dan ook benieuwd of deze applicatie aan uw wensen voldoet. Neem dus vooral een kijkje op kennisinbeweging.info en laat het ons weten! U kunt reageren op kennisinbeweging@npi.nl.

EXPERIMENTELE SENSORIMOTORISCHE INCONGRUENTIE LEIDT NIET TOT MEER PIJN BIJ MENSEN MET MUSCULOSKELETALE PIJN

DR. SANNEKE DON

Psychosomatisch fysiotherapeut
Onderzoeker Vrije Universiteit
Brussel
Cursusleider/docent/thema-expert
NPi

Op 17 mei 2019 verdedigde Sanneke Don haar proefschrift getiteld 'An incongruent answer to the sensorimotor incongruence theory; in people with non-specific musculoskeletal pain' op de Vrije Universiteit Brussel in België.

Het proefschrift richt zich op de relatie tussen (musculoskeletale) pijn en sensorimotorische incongruentie (SMI). Van alle gezondheidsproblemen binnen de fysiotherapiepraktijk hebben musculoskeletale pijnklachten de hoogste prevalentie. Het kan een flinke uitdaging zijn om patiënten met deze pijnklachten goed te helpen, aangezien er veelal geen directe oorzaak gevonden wordt. Op basis van resultaten uit eerder onderzoek wordt verondersteld dat SMI een verklaringsmechanisme kan zijn voor deze aanhoudende musculoskeletale pijn.

Bij SMI is er een conflict tussen de planning van een beweging en de sensorische informatie vanuit ons lichaam tijdens het bewegen. SMI kan ontstaan door veranderingen in het centraal zenuwstelsel (reorganisatie in sensorische of motorische hersengebieden). Aanhoudende verstoringen binnen het sensorimotorische systeem zouden kunnen leiden tot pijn, waarbij pijn gezien kan worden als een waarschuwingssignaal vanwege de incongruentie. Dit idee wordt ondersteund door onderzoek dat laat zien dat mensen allerlei sensaties ervaren - zoals pijn, ongemak, veranderingen in temperatuur,

een gevoel van zwaarte – wanneer zij blootgesteld worden aan een visueel experiment waarbij een mismatch wordt gecreëerd binnen het sensorimotorische systeem. Resultaten over de relatie tussen pijn en SMI waren echter tegenstrijdig en er waren nog geen onderzoeken die SMI hebben onderzocht bij mensen met lage rugpijn, de meest voorkomende musculoskeletale klacht in de fysiotherapiepraktijk.

Proefschriftconclusie

De hypothese 'SMI leidt tot pijn' wordt niet ondersteund door de onderzoeksresultaten; experimentele SMI leidt niet tot een toename van de pijn(intensiteit). In het onderzoek werd incongruentie veroorzaakt door het verstoren van visuele feedback door het gebruik van een spiegel of een camera. Tijdens de spiegelexperimenten is een conflict tussen visuele informatie, proprioceptie en motorische output veroorzaakt, door een spiegel tussen iemands armen te plaatsen en de deelnemer te vragen de armen asymme-

trisch te bewegen. Verder zijn drie experimenten uitgevoerd waarin mensen met nek- of lage-rugpijn real time visuele feedback kregen (opgenomen door een achter de persoon geplaatste camera) terwijl zij de nek of rug bewogen. Bij experiment 1 werd de visuele informatie real time gespiegeld voor de persoon getoond op een scherm (incongruente visuele feedback). Hierbij zorgde software voor het spiegelen van de bewegingen op het scherm. De resultaten bij deze incongruente bewegingscondities werden vergeleken met de resultaten bij een controleconditie (experiment 2): bewegen zonder visuele feedback van de nek of rug en met de resultaten bij een correcte bewegingsconditie (experiment 3), waarbij de visuele informatie klopte met de uitvoering. Er was geen verschil in pijn tussen deze condities. Op basis van de resultaten van dit proefschrift kan gesteld worden dat SMI waarschijnlijk geen rol speelt bij het genereren van pijn bij mensen met musculoskeletale pijn.

CONGRES 'DE OVERGANG'

Doelgroep: fysiotherapeuten, oefentherapeuten en ergotherapeuten met aandachtsgebied 'Bekkenproblematiek' en/of interesse in de 'overgang' bij de vrouw.

Datum: Vrijdag 13 december 2019

De overgang is een natuurlijke fase in het leven van een vrouw. De productie van hormonen verandert en het lichaam gaat op zoek naar een nieuwe balans. Echter, in deze fase kunnen verschillende klachten zich manifesteren, verergeren óf kan zelfs een eerder ontstaan letsel aan de oppervlakte komen. Osteoporose en bekkenbodemplachten zijn bekende voorbeelden. Minder bekend is de verhoogde kans op hart- en vaatziekten, waarbij hartproblemen bij vrouwen zich ook nog eens anders uiten dan bij mannen. Cardiale problematiek bij vrouwen wordt dan ook niet altijd op tijd herkend.

Ook veel voorkomend in de overgang is stress of een opgejaagd gevoel. Een oorzaak hiervan is de voortdurende schommeling van oestrogeen, die innerlijke stress geeft. In sommige gevallen worden vrouwen sterk beperkt in hun functioneren en is er sprake van ziekteverzuim op het werk. Vaak worden overgangsklachten als oorzaak van verzuim slecht herkend, zowel door de leidinggevende als door vrouwen zelf.

Als fysio-, oefen- of ergotherapeut kunt u een belangrijke rol spelen bij het signaleren van overgangsklachten. Adequaat kunnen doorverwijzen naar en samenwerken met andere disciplines is daarbij van groot belang. Op dit congres komen de nieuwste ontwikkelingen ten aanzien van het behandelen van de overgangsklachten op verschillende terreinen aan bod. We hebben als NPi hiervoor sprekers aangetrokken met actuele kennis over de overgang en grote betrokkenheid ten aanzien van dit onderwerp. De meest relevante problematiek, zoals hartklachten, hormonen, osteoporose en seksualiteit komen aan de orde.

Na afloop van het congres kan de deelnemer:

- de invloed van de verandering van de hormoonhuishouding van de vrouw op de fysiologie in het algemeen en op de bekkenbodem en gynaecologische veranderingen in het bijzonder benoemen. Hij/zij weet welke behandelvormen er zijn, preventief en conservatief, en kan deze kennis inzetten ter ondersteuning van het therapeutisch handelen;
- cardiologische klachten bij een vrouw in de overgang herkennen, de risicofactoren voor hartklachten bij vrouwen benoemen en de beschermende werking van hormonen uitleggen. Hij/zij kent het verschil waarop slagaderverkalking zich kan ontwikkelen bij mannen en vrouwen en het verschil in manifestatie van klachten bij hartproblemen tussen mannen en vrouwen;
- de relatie tussen de overgang en stressgerelateerde klachten benoemen en hij/zij weet hoe dit met ontspanningstechnieken beïnvloed kan worden;
- de achtergronden en invloeden van de overgang op osteoporose en de hieraan gerelateerde klachten herkennen en benoemen. Hij/zij kan deze kennis in een adviserende rol toepassen in de praktijk, waarbij preventie een nadrukkelijke rol heeft;
- de invloed van de overgang op seksualiteit benoemen en kan deze kennis in een adviserende, overdragende rol toepassen.

Informatie en inschrijving:
npi.nl/overgang

NPI 'DUTCH INTERNATIONAL STROKE NEUROREHABILITATION COURSE' IN KOPENHAGEN

MARLEEN BURUMA

Coördinator deskundigheidsbevordering NPi

De internationaal erkende expertise van de cursusleider en de docenten van de opleiding 'Neurorevalidatie/CVA' heeft de laatste jaren geleid tot een toenemende vraag om de NPi-opleiding ook in het buitenland te organiseren. In 2018 verzorgden prof. dr. Gert Kwakkel, prof. dr. Jaap Buurke, Jip Kamphuis, Hans Kerstens en Marleen Buruma - het zogenoemde 'Flying Dutch Neuroteam' - de vijfdaagse NPi 'Dutch International Stroke Neurorehabilitation Course' in Singapore. Dit jaar, van 3 tot en met 7 juni, vond deze cursus plaats in Kopenhagen, voor bijna 50 fysiotherapeuten van de Danish Association for Neurological Physiotherapy, een onderdeel van de Association of Danish Physiotherapists. Inmiddels heeft ook de Association of Chartered Physiotherapists in Neurology (ACPIN) in Engeland interesse getoond in de 'Dutch International Stroke Neurorehabilitation Course'. Het NPi is momenteel in overleg om de cursus in 2020 in Engeland te gaan geven.

Landelijke verschillen

Bij het organiseren van cursussen/opleidingen voor buitenlandse groepen blijkt dat er tussen landen soms aanzienlijke verschillen zijn. Bij de cursus in Singapore bleek de groep cursisten nog vrij traditioneel geschoold te zijn volgens

de Bobath principes. Dit feit maakte dat de nieuwe inzichten rondom het leren compenseren bij het leren van vaardigheden de transfer extra lastig maakte. In Denemarken was dat anders, omdat er daar al veel sterker wordt aangesloten op de huidige kennis rondom de mechanismen die bepalend zijn voor herstel van vaardigheden, zoals lopen en armhandvaardigheid. Kenmerk van de 'Dutch International Stroke Neurorehabilitation Course' is dat deze uitgaat van de huidige evidentie, zoals verwoord in de Nederlandse behandelrichtlijnen 'Beroerte', waarbij kennis over de mechanismen van neurologisch en functioneel herstel aansluit bij vigerende internationale consensusafspraken voor de neurorevalidatie.

Evidence toepasbaar maken

De Danish Association for Neurological Physiotherapy toonde specifiek interesse voor deze cursus vanwege het unieke karakter, waarbij een vertaling plaatsvindt van beschikbare evidentie en theoretische modellen naar de praktische toepassingen en het trainen van vaardigheden. De cursus was samengesteld uit een theoretisch deel en een deel specifiek gericht op toepassing in de praktijk. De ochtendsessies stonden in het teken van pittige en inspirerende theorielessen, gegeven door cursusleider prof. dr. Gert Kwakkel (hoogleraar Neurorevalidatie) en prof. dr. Jaap Buurke (hoogleraar Technologisch ondersteunde analyse van het menselijk bewegen). Hierbij stonden onderwerpen centraal als klinimetrie, prognostiek en klinische determinanten, herstelmechanismen,

herstel van balans en het gaan, het normale en pathologische gaan, evidence-based practice en innovatieve therapieën. In de middagen nam een groep van 25 van de deelnemende therapeuten deel aan praktische sessies. In deze sessies, waarbij het klinisch redeneren centraal stond, verzorgden de zeer ervaren praktijkdocenten 'Neurorevalidatie/CVA' Jip Kamphuis en Hans Kerstens de praktische vertaalslag van de theorie naar de praktijk. De medewerking van (Deense) CVA-patiënten uit het revalidatiecentrum was van grote toegevoegde waarde. Er werd in kleine groepjes, onder begeleiding van de docenten, geoefend met deze patiënten. Tevens werd tijdens de praktische sessies veelvuldig gebruikgemaakt van ondersteunend videomateriaal.

Evaluatie

In Denemarken bestaan er nog geen specifieke behandelrichtlijnen voor patiënten na een beroerte. Ook is er nog geen landelijke consensus over het gebruik van meetinstrumenten en inzicht over de indicatoren van functioneel herstel. Verder was een groot deel van de theorie, bijvoorbeeld met betrekking tot herstelmechanismen, voor de Deense therapeuten nieuw. Hierdoor kregen de cursisten veel nieuwe informatie te verwerken; ze raakten bijzonder enthousiast en geïnspireerd en toonden een grote betrokkenheid om met de nieuw verworven kennis en inzichten gezamenlijk aan de slag te gaan in Denemarken. Aan het einde van de week werd de cursus door de cursisten geëvalueerd met als gemiddeld cijfer een 8,6, waar de betrokken docenten natuurlijk trots op zijn.

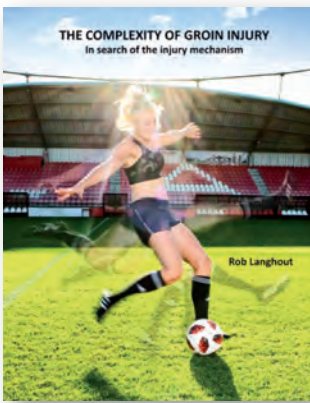
THE COMPLEXITY OF GROIN INJURY

In search of the injury mechanism

DR. ROB LANGHOUT

Fysio- en manueel therapeut,
Fysiotherapie Dukenburg, Nijmegen
Docent en cursusleider NPi

Dat heup- en liesklachten een plaag vormen voor voetballers, coaches en clinici blijkt onder andere uit het feit dat de afgelopen tien jaar acht proefschriften over dit onderwerp verschenen (Jansen 2010, Weir 2011, Agricola 2015, Serner 2016, Tak 2017, Tijssen 2017, Mosler 2017, Langhout 2019). Gezien de complexe anatomie, het ontbreken van relevante functiestoornissen (geen valide tests) en onbegrip omtrent het pathomechanisme zijn indicatiestelling, prognose, behandeling en preventie lastig te duiden. Het huidige proefschrift biedt een nieuwe kijk op liesblessures.

Het proefschrift bevestigt dat de prevalentie, incidentie en kans op recidief en chroniciteit van liesblessures ook bij de Nederlandse vrouwen- en mannenvoetballers hoog is. Het voegt aan de bestaande kennis toe dat eerdere, langdurige ($\pm$ twee maanden) enkel-, knie-, bovenbeen- en schouderblessures het risico op een nieuwe liesblessure verhogen (hazard ratio 5,1; BI 2-15). Tevens blijkt dat voetballers met liesblessures een verminderde range of motion (ROM) van de full-body backswing (tension arc) en van bekkenkanteling vertonen. Omdat de

De zojuist gepromoveerde Rob Langhout geflankeerd door zijn paranimfen dochter Linda en zoon Tom.

Fotograaf: Luuk Holleman

meeste liesblessures ontstaan of recidiveren tijdens maximaal schieten, veronderstellen we dat resterende functiestoornissen van ernstige blessures in het verleden de voetbaltrap degraderen tot een blessuremechanisme. Door verminderde ROM van de tension arc en bekkenkanteling zal de balsnelheid vooral worden gerealiseerd via compensatie van de heupflexoren (met name adductoren). Onderzoek naar de biomechanica van de voetbaltrap wijst uit dat flexie van de lumbale wervelkolom en achterwaartse kanteling van het bekken (gekoppelde bewegingen) de grootste relatieve toename van de ROM vertonen bij schoten met de hoogste balsnelheid. Hierdoor verlengt het proximale deel van de adductoren waardoor bij maximaal schieten een contractie op balcontact wordt vermeden (veiligheidsmechanisme).

De resultaten van dit proefschrift betekenen voor de klinische praktijk dat maatregelen ter vermindering van incidentie en recidief van liesblessures in een breder, sportspecifiek kader geplaatst moeten worden. We adviseren om voetballers met een liesblessure te onderzoeken op traptetechniek (ROM van de tension arc en bekkenkanteling) en op resterende functiestoornissen van ernstige blessures in het verleden (ook liesblessures). Vervolgonderzoek zal per sportactie (schieten, sprinten, kappen, draaien) kinematische criteria moeten aandragen voor sportspecifieke functies

van segmenten en gewrichten, zodat we meer grip krijgen op deze lastige blessures.

Dit proefschrift beschrijft:

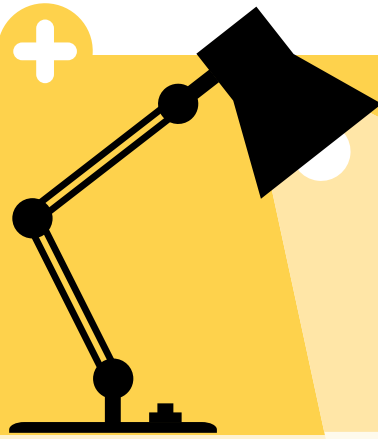
- de hoge prevalentie (11%) en recidivering (40-50%) van liesblessures bij Nederlandse vrouwen- en mannenvoetballers;
- een nieuwe risicofactor en een nieuw blessuremechanisme voor liesblessures;
- twee nieuwe, betrouwbare, sport-specifieke functietesten;
- snelle sporthervatting door manuele therapie van de adductoren.

Dit proefschrift is tot stand gekomen met de onmisbare hulp van vriend en collega Igor Tak. Ik bedank tevens Adam Weir, Janine Stubbe, Gino Kerkhoffs, Rintje Agricola, Phil Glasgow, Ton Lenssen, Roelof van der Westen, Marvin Weber, Ed Waltjé, Paul Nelissen, Maarten Barendrecht, Maarten Gozeling, Jan Kleinpenning, Martijn Ricken, Annemarie van Beijsterveldt, Sanne Groters, Occo van IJsseldijk, Wendy Litjes, Joan Klooster, Klaas in 't Hof, Enrico de Visser, Marsha Tijssen, Bram Swinnen, Peter Eemers, Han Tijshen en alle 'meet'-voetballers en -fysiotherapeuten.

Link proefschrift:

https://pure.uva.nl/ws/files/36128216/The_sis.pdf

UITGELICHT

OPLEIDING 'OEDEEMFYSIOTHERAPIE'

Data: Blok 1 op 20-21 september, Blok 2 op 31 oktober-2 november, Blok 3 op 12-14 december 2019 en Blok 4 op 7-8 februari 2020.

Plaats: Hotel Papendal te Arnhem

Ik vond de cursus inhoudelijk echt top. Buiten dat, alle lof ook voor de docenten. Wat een leuk team. Goede opleiding met deskundige docenten! Wel pittig.

Voor de opleiding 'Oedeemfysiotherapie' van het NPi bestond sinds vele jaren een aanzienlijke wachtlijst. Door de opleiding in een frequentie van drie keer in de twee jaar te organiseren, is er geen wachtlijst meer. De volgende opleiding gaat op 17 april 2020 van start.

MASTERCLASS 'HOOFD-HALS-LYMFEOEDEEM' VOOR OROFACIAAL FYSIOTHERAPEUTEN

Datum: 9 december 2019

Plaats: Hotel Papendal te Arnhem

Orofaciaal fysiotherapeuten worden in toenemende mate geconfronteerd met lymfoedeem in het hoofd-halsgebied als gevolg van chirurgische en hoofd-hals-oncologische behandelingen. De orofaciaal fysiotherapeut die niet geschoold is als oedeemfysiotherapeut kan zich met deze masterclass verdiepen in de diagnostiek en behandeling van zowel extern als intern lymfoedeem in het hoofd-halsgebied.

MUSCULOSKELETALE PIJNKLACHTEN

Datum: 29 oktober 2019

Plaats: Conferentiecentrum Kaap Doorn te Doorn

Goede cursus met verdiepende kijk op ontstaanswijze van en aangrijpingsmogelijkheden bij musculoskeletale pijnklachten.

Patiënten met musculoskeletale pijnklachten vormen een aanzienlijk deel van de patiënten die een fysiotherapeut raadplegen. In deze cursus worden state of the art-concepten over pijn en pijnbeïnvloeding in relatie tot het neuroplastische brein gepresenteerd. Ook de implicaties hiervan voor het fysiotherapeutische diagnostische en therapeutische handelen komen aan bod.

CERVICBRACHIALE PIJNKLACHTEN EN FYSIOTHERAPIE

Datum: 26 november 2019

Plaats: Conferentiecentrum Kaap Doorn te Doorn

“Docent John Bos verdient een lintje voor de wijze waarop hij creatieve intelligentie inzet ten dienste van een wetenschappelijk én empirisch verantwoorde en in de praktijk toepasbare vakfilosofie.”

In deze cursus is de state of the art ten aanzien van de diagnostiek en (fysio)therapie bij patiënten met nek- en armpijnklachten het thema. Er is bijzondere aandacht voor klachtenpatronen waarbij neurale symptomen in de arm (tintelingen, doof gevoel, neuropathische armpijn) aan de orde zijn.

OPLEIDING 'PROCESMATIGE ADEM- EN ONTSPANNINGSTHERAPIE'

Data: 30 oktober, 6, 13, 20 en 27 november 2019, 8 en 22 januari, 12 februari, 4 en 25 maart 2020

Plaats: Conferentiecentrum Kaap Doorn te Doorn

“Een heel andere manier van denken over zorg, de procesmatige aanpak, maar wel één die veel beter bij me past dan het in de zorg gebruikelijke lineaire model.”

In de uiterst praktische opleiding 'Procesmatige adem- en ontspanningstherapie' leert u hoe u bij uw patiënten kunt onderzoeken in hoeverre overmatige spanning samenhangt met hun klachten. Tevens leert u hoe u vanuit een procesmatige benadering patiënten kunt helpen om de overmatige spanning te reduceren met adem- en ontspanningsinstructies. Het NPi biedt deze opleiding, die uit drie delen bestaat, samen met het Van Dixhoorn Centrum voor Adem- en Ontspanningstherapie aan.

KINDERFYSIOTHERAPIE BIJ KINDEREN MET PULMONALE AANDOENINGEN

Data: 1 en 15 november 2019

Plaats: Bilderberg Europa Hotel te Scheveningen

Het onderzoeken, behandelen en begeleiden van kinderen met aandoeningen van de luchtwegen is één van de domeinen van de kinderfysiotherapeut. Het betreft vaak kinderen met complexe aandoeningen zodat de kinderfysiotherapeut goede kennis moet hebben van ziektebeelden en de factoren die van invloed zijn op het ziektebeeld en functioneren van het kind. In deze cursus wordt uitgebreid stilgestaan bij de groei en aandoeningen van de luchtwegen, zodat de kinderfysiotherapeut een goede basis heeft om een gerichte anamnese, onderzoek

BASISCURSUS 'FUNCTIESTOORNISSEN VAN DE BEKKENBODEM IN BREED PERSPECTIEF'

Data: 4 en 5 oktober en 1 en 2 november 2019

Plaats: Conferentiecentrum Kaap Doorn te Doorn

“Ik vond het een zeer stimulerende cursus die prikkelt om er zelf mee te gaan werken. Bedankt dames!”

Leuke, informatieve cursus met praktische handvatten om in de praktijk mee aan de slag te gaan. Zeer goede verschillende docenten!

Top organisatie en top docenten/sprekers! Zeker een aanrader.”

Na de cursus kan de deelnemer met de in de cursus aangeboden kennis op methodische wijze en met een juiste attitude mensen behandelen en begeleiden met functiestoornissen van de bekkenbodem met inachtneming van verschillende patiëntvariabelen, zoals leeftijd en geslacht.

en behandeling uit te voeren. In deze tweedaagse cursus worden theorie en praktijk afgewisseld. De kinderfysiotherapeut zal ook in een groep samenwerken om voorlichtingsmateriaal voor kinderen met een luchtweegaandoening te maken.

2^E INTERNATIONALE CONFERENTIE OVER FYSIOTHERAPIE EN ONCOLOGIE

Het NPi organiseert

MICHAEL SCHERMER

Coördinator
deskundigheids-
bevordering NPi

Op 14 en 15 mei 2020 organiseert het NPi in Kopenhagen de 2nd International Conference on Physical Therapy in Oncology (ICPTO) in nauwe samenwerking met de Association of Danish Physiotherapists en de Danish Society of Oncological and Palliative Physiotherapy.

Het thema van de 2nd ICPTO is 'When Research meets Clinical Practice'. Naast interessante wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de oncologie en fysiotherapie zullen best practices worden belicht door fysiotherapeuten uit diverse landen. De sprekers, afkomstig uit de USA, Australië, Canada, UK, Scandinavië, Nederland en België, zijn internationaal erkende wetenschappers, klinische experts en leiders van landelijke en internationale organisaties op het gebied van de oncologiefysiotherapie.

Tevens wordt gelegenheid geboden tot posterpresentaties, zodat fysiotherapeuten uit de hele wereld hun onderzoek, zorginnovaties en case reports onder de aandacht kunnen brengen van een breed publiek van collega-fysiotherapeuten. De conferentie is zó vormgegeven dat praktiserende (oncologie)fysiotherapeuten er zoveel mogelijk profijt van hebben voor hun dagelijkse praktijk.

Nadere informatie over en inschrijving voor de conferentie: www.npi.nl/ICPTO

Join us at the 2nd International Conference
on Physical Therapy in Oncology

DOPF Dansk Selskab for
Onkologisk & Palliativ Fysioterapi

When Research meets Clinical Practice

With this conference, we aim to bring together physical therapists working in oncology from around the globe, to exchange best practices and update knowledge based on recent scientific developments.

May 14 - 15, 2020

Register now!

Copenhagen, Denmark
www.npi.nl/ICPTO2020

NPI Dutch Institute of
Allied Health Care

THEO'S INVULLING VAN DE 'LEO HAGENAARS AWARD': EAPC WORLD CONGRESS

THEO RUITENBEEK

Oncologiefysiotherapeut en oedeemfysiotherapeut
Cursusleider en docent
NPI-leerlijn 'Oncologie'

In 2018 ontving ik uit handen van Riny Hagenaars de 'Leo Hagenaars Award' voor mijn bijdrage aan het uitdragen van het biopsychosociale gedachtegoed binnen de fysiotherapie. Onderdeel van deze prijs was een congresbezoek, waarvan ik hier met u mijn ervaringen deel.

Van 23 tot 25 mei 2019 werd in Berlijn het 16e Wereldcongres van de 'European Association for Palliative Care' gehouden. Aanleiding voor het congres was het eerste lustrum van de WHO-resolutie inzake palliatieve zorg (WHA67.19). Deze resolutie dringt er bij overheden op aan 'to ensure that palliative care is an integral component of all relevant global disease control and health system plans, including those relating to non-communicable diseases and universal health coverage, as well as being included in country and regional cooperation plans'.

Op dit congres werd vanuit het oogpunt van vele landen het dagelijks handelen, wetenschappelijk onderzoek en culturele achtergrond op zeer diverse manier gekeken naar de rol van palliatieve zorg. Deelnemende organisaties en hun individuele zorgverleners wereldwijd onderschrijven de belangrijke rol van palliatieve zorg als onlosmakelijk en essentieel onderdeel van ons gezondheidszorgsysteem; het betreft een sleutelrol in het palet van zorg, van cure, care en late (terminale) zorg.

Eén congresdag werd gewijd aan oncologie en palliatieve zorg. Hier was veel aandacht voor de noodzaak van training en scholing van zorgverleners

voor vroegtijdige en deskundige signalering van zorgbehoeften. Het is een oproep om vroege palliatieve zorg te integreren binnen de oncologische zorg voor het behoud van kwaliteit van leven in de vroege én late palliatieve fase. Daarbij gaat het om een juiste signalering en zo nodig reageren met passende interventies van (para)medische zorg, met een belangrijke rol voor fysiotherapie (bevordering van beweging, kracht en conditie) en diëtetiek (juiste voeding).

Dat lijken voor ons niet zulke spectaculaire nieuwe bevindingen, maar het delen van deze inzichten op dit wereldpodium bleek toch voor veel deelnemers een eyeopener. In discussies bleek keer op keer dat internationaal gezien veel zorgverleners palliatieve zorg nog altijd situeren in de late levensfase, terwijl wij in Nederland meer en meer de nadruk leggen op de prachtige rol van vroege inzet, juist om kwaliteit van leven te behouden, in zelfstandigheid, zelfredzaamheid en zo mogelijk onafhankelijkheid.

Op dit congres werd ook de 'EAPC atlas of Palliative Care in Europe 2019' gelanceerd. Deze geeft inzicht in de huidige stand van zaken in de palliatieve zorg. Opvallend is dat in Nederland relatief weinig gespecialiseerde voorzieningen zijn per inwoner. Nederland heeft immers gekozen om palliatieve zorg als generalistische zorg te benaderen. Schaalgrootte en goede toegankelijkheid zijn daarbij voordelen, met als voorwaarden: de noodzaak tot

scholing en de aandacht voor palliatieve zorg binnen de dagelijkse zorg. Een mooi voorbeeld vond ik bij de posterpresentatie van het Netwerk Palliatieve zorg Oost-Veluwe: www.netwerkpalliatievezorg.nl/oostveluwe/Hulpverleners/Transmuraal-zorgpad

Concluderend kan ik zeggen dat we in ons land al heel wat voor elkaar hebben gekregen met een breed toegankelijke deskundige medische en paramedische zorg die steeds meer samenwerkt: binnen zorgcentra, in hospices, in adviesteams en in thuiszorgsituaties; met een bereidheid tot verdere scholing.

Dit draagt in zich de belofte van multidisciplinaire palliatieve zorg door gedreven en gemotiveerde zorgverleners, met vroege signalering, tijdige interventie, steeds meer mogelijkheden voor behoud van kwaliteit van leven, reductie van pijn, vergroten van zelfredzaamheid, maar vooral voor het bieden van zorg en troost. www.eapc-2019.org/home.html

Het NPi biedt de volgende scholing:

- Thema Hart, vaat en longen: 'Fysiotherapie in de palliatieve fase bij patiënten met longaandoeningen'
- Thema Lymfologie en oncologie: 'Fysiotherapie in de palliatieve zorg bij kanker'
- Thema Ouderen: 'Fysiotherapie in de palliatieve levensfase bij geriatrische patiënten'

NOG PLAATS IN HET NAJAAR

Alle informatie over onderstaande NPi-scholingsactiviteiten en het inschrijfformulier vindt u in de cursuskalender op www.npi.nl

ALGEMEEN

Toekomstbestendige fysiotherapie
• 17 sept. (middag en avond) 2019

Toekomstbestendige fysiotherapie
(Blended learning scholing)
• 12 nov. 2019 (avond)

BEKKENPROBLEMATIEK

MC 'Dry needling in de bekken-buik-bilregio'
• 28 sept., 2 nov. 2019 en 28 maart 2020

Basiscursus 'Functiestoornissen van de bekkenbodem in breed perspectief'
• 4 en 5 okt., 1 en 2 nov. 2019

Functiestoornissen van de bekkenbodem in de geriatrie
• 25 okt., 8 nov. en 12 dec. 2019

MC 'Het PPP-concept bij incontinentie'
• 30 nov. 2019

Congres 'De overgang' ★
• 13 dec. 2019

KINDEREN

Kinderfysiotherapie bij kinderen met pulmonale aandoeningen
• 1 nov. en 15 nov. 2019

Loopp Problemen bij kinderen ★
• 4 nov. (middag en avond) en 25 nov. (middag en avond) 2019

Skills lab handtherapie 'Spalktherapie bij de kinderhand' ★
• 16 dec. 2019

LYMFOLOGIE EN ONCOLOGIE

Praktijkdagen lymfologie
• 8 en 9 okt. 2019

MC 'Hoofd-halslymfoedeem: diagnostiek en behandeling' ★
• 9 dec. 2019

Beweegprogramma's (deel 2): module 'Oncologie'
• 20 dec. (middag en avond) en 21 december 2019

MUSCULOSKELETAAL

MC Handtherapie 'Brain and hand'
• 21 sept. 2019

Skills lab handtherapie 'Polsslachten' ★
• 23 sept. 2019

Kniepijnsyndromen
• 28 okt. 2019

Musculoskeletale pijnklachten
• 29 okt. (middag en avond)

Skills lab handtherapie 'Artrose van de hand'
• 2 nov. 2019

Snijsaaldag onderbeen, enkel en voet
• 9 nov. 2019

Endoprothesen: het chirurgische en oefentherapeutische beleid
• 14 nov. (middag en avond) en 15 nov. 2019

Vaardigheidstraining nek / thorax / schouder / elleboog
• 20 nov., 4 dec. en 18 dec. 2019

MC Handtherapie 'Early active' nabehandeling van flexorpeesletsels
• 23 nov. 2019

Snijsaaldag knie
• 23 nov. 2019

Cervicobrachiale pijnklachten en fysiotherapie
• 26 nov. (middag en avond)

Patroonherkenning: schouder en elleboog
• 3 dec. (middag en avond)

MC Handtherapie 'de kinderhand'
• 7 dec. 2019

Patroonherkenning: nek en hoofd
• 17 dec. (middag en avond)

NEUROLOGIE

Neurorevalidatie/CVA (Eindhoven-Hoensbroek-Oosterbeek)
• Start 20 september

MC Balans; evidentie en toepassing in de neurorevalidatie
• 21 nov., 22 nov. en 14 dec. 2019

OUDEREN

Fysiotherapie in de palliatieve levensfase bij geriatrische patiënten ★
• 9 nov., 30 nov. en 14 dec. 2019

MC 'Fysieke activiteit voor de "Older Low Physical Performer"'
• 21 nov. (middag en avond) en 22 nov. 2019

Verdiepingscursus 'Vallen Verleden Tijd' ★
• 7 dec. 2019

SPORTGEZONDHEIDSZORG

MC 'Hamstringletsels in de sport'
• 29 okt. 2019

Sportrevalidatie: specialisatie kracht
• 15 nov. (middag en avond) en 16 nov. 2019

MC 'Nieuwe principes en concepten over sportrevalidatie en return to play na een voorste kruisbandletsel' ☆
• 18 nov. 2019

Beweegprogramma's (deel 2): module 'Artrose'
• 25 nov. (middag en avond) en 26 nov. 2019

MC 'Sportmedisch wetenschappelijk jaarcongres 2019' ★
• 27 nov. 2019

MC 'Spierfysiologie, training en stretching, van lab naar oefenzaal' ★
• 9 dec. 2019

PSYCHOSOMATIEK

Opleiding 'Procesmatige adem- en ontspanningstherapie'
• 30 okt., 6, 13, 20 en 27 nov. 2019, 8 en 22 jan., 12 feb., 4 mrt. en 25 mrt. 2020.